AVİM Yorum • No: 2026 / 2 • Ocak 2026

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DİPLOMATİK KARİYERDE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ: BİR ÖZET VE TÜRKİYE PERSPEKTİFİ

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki diplomatik temsilciliklerde cinsiyet eşitliği, uluslararası ilişkilerin önemli bir tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır. EU Observer tarafından yürütülmüş araştırma, María Álvarez Del Vayo, Adrián Maqueda ve Carmen Torrecillas tarafından Only three out of ten ambassadors from EU countries are women (Tr. AB ülkelerinden olan büyükelçilerin yalnız üçte biri kadın) başlığı ile kaleme alınmıştır[1]. Bahse konu makale, bu konuyu derinlemesine ele alarak, AB büyükelçilerinin yalnızca %30unun kadın olduğunu vurgulamakta ve bu durumun tarihsel, yapısal ve toplumsal köklerini incelemektedir. Makalenin ana hatları kısaca değinecek olursak bazı hususların dikkat çektiğini söyleyebiliriz. Makale, diplomatik kariyerin zirvesi olan büyükelçilik pozisyonlarının, uzun yıllar süren eğitim, kaynak yatırımı ve fedakârlık gerektirdiğini belirterek başlamaktadır. Ancak, bu alanda erkeklerin baskınlığının devam ettiği vurgulanmış, kadın büyükelçilerin oranının ise 2024 itibarıyla yalnızca %30 seviyesinde kaldığını belirtmiştir. Profesörler Karin Aggestam ve Ann Townsun alıntılandığı üzere, diplomasi geleneksel olarak erkeklere ayrılmış bir alan olarak görülmüştür. Deborah Rouach gibi uzmanlar, kadınların diplomatik hizmete geç girişini (yaklaşık 1970ler) temel nedenlerden biri olarak işaret etmekte; örneğin Yunanistanın ilk kadın büyükelçisini 1986da, Portekizin ise 1998de atadığı belirtilmektedir. Bazı AB ülkelerinde (İtalya 1960lara kadar, İspanya 1941-1962 arası) kadınların diplomatik hizmete girişi resmen yasaklanmıştır. Tarihsel ilerlemeye rağmen, ilerleme yavaş olup, küresel ortalama %23 iken ABde %30a ulaşılmıştır – ki bu oran 2000lerin başında %9un altındaydı.

Makale, güncel eşitsizliğin toplumsal baskılardan kaynaklandığını vurgular: Diplomatik yapı, erkek büyükelçinin eşi tarafından desteklendiği bir model üzerine kurulmuştur, ancak kadın büyükelçiler benzer desteği bulamamakta, aile sorumlulukları kariyerlerini etkilemektedir. Fransız diplomatlar üzerine yapılan bir çalışma, kadınların yurtdışı görevlerini daha az üstlendiğini ve bunun üst düzey pozisyonlara erişimi sınırladığını göstermektedir. Ülke bazında, Finlandiya %53 ile en yüksek orana sahipken, Kıbrıs, Malta ve Çekya %15in altında kalmaktadır. Büyük ülkeler arasında Hollanda neredeyse pariteye yaklaşırken, İtalya düşük oranlarla dikkat çekmektedir. Ayrıca, kadın büyükelçilerin daha az prestijli ülkelere atanma eğilimi, eşitsizliği pekiştirmektedir. Makale, diplomatik hizmete kadın girişinin arttığını (örneğin İspanyada 2021-2023 arası sınıflarda eşitlik veya çoğunluk) not etmekle birlikte, sızdıran boru hattı metaforuyla üst düzeylerdeki kaybı ele

almakta ve güç yapılarının yeniden tasarlanması gerektiğini savunmaktadır.

Bu bağlamda, Türkiyenin diplomatik cinsiyet eşitliği performansı, AB ortalamasıyla kıyaslandığında dikkate değer bir ilerlemeyi yansıtmaktadır. Türkiye, kadın hakları alanında erken reformlarıyla bilinen bir ülke olarak, 1934te kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıyarak birçok Avrupa ülkesinden önce adım atmıştır. Bu devrim, kadınların toplumsal ve profesyonel katılımında dönüm noktası olmuş, diplomatik alanda da yansımalarını bulmuştur. Türkiyenin ilk kadın büyükelçisi Filiz Dinçmenin 1982de Lahey Büyükelçiliğine atanması, bu sürecin somut bir örneğidir ki bu tarih, makalede belirtilen bazı AB ülkelerinin ilk atamalarından daha erkendir.

Günümüzde, Türkiyenin 147 dış temsilciliğinde 40 kadın büyükelçi görev yapmaktadır, bu da dış temsilciliklerde yaklaşık %27lik bir orana tekabül etmektedir. Bu rakam, merkezdeki kadın büyükelçileri içermemekte olup, merkez görevlerinde daha yüksek bir oran gözlemlenmektedir. Bölgesel dağılım, Türkiyenin küresel diplomatik angajmanını da yansıtmaktadır: Avrupa ve Balkanlarda 17, Afrikada 8, Amerika kıtasında 8 ve Asyada 7 kadın büyükelçi bulunmaktadır. Bu dağılım, Türkiyenin çok yönlü dış politika yaklaşımını vurgulamakta; örneğin Afrika ve Asyadaki varlık, kalkınma işbirliği ve ekonomik diplomatik önceliklerle uyumludur.

ABnin genel olarak Türkiyeye yönelik eleştirilerine ve olumsuz algı yaratma çabalarına rağmen, Türkiyenin kadın diplomatik temsilindeki durumu ABnin ulaşmaya çalıştığı eşitlik politikalarının etkinliğini göstermektedir. AB ortalaması %30 iken Türkiyenin %26sı yakın bir seviyede olup, erken reformlar sayesinde bu alanda daha sağlam bir temel oluşturulmuştur. Bununla birlikte, küresel eğilimler gibi Türkiyede de cinsiyet eşitliğinde ilerleme potansiyeli vardır; aile sorumlulukları ve kariyer dengesi gibi evrensel zorluklar, tüm ülkelerde olduğu gibi ele alınmalıdır. Türkiye, bu alanda AB ile işbirliği fırsatlarını değerlendirerek, diplomatik eşitlikte öncü rolünü pekiştirebilir zira kadın büyükelçilerin artan sayısı, uluslararası ilişkilerde çeşitliliği ve kapsayıcılığı güçlendiren bir unsurdur.

Sonuç olarak, makalenin işaret ettiği gibi, diplomatik eşitlik yavaş ama istikrarlı bir süreçtir. Türkiyenin deneyimi, erken yasal reformların uzun vadeli faydalarını kanıtlamakta olup, AB ülkeleriyle mukayesede olumlu bir örnek teşkil etmektedir. Uluslararası toplum, bu alanda ortak standartlar geliştirerek, diplomasiyi daha temsili ve etkili kılabilir.

**Görsel: https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar139edfbc.*

[1] María Álvarez Del Vayo, Adrián Maqueda ve Carmen Torrecillas, Only three out of ten ambassadors from EU countries are women, (Tr. AB ülkelerinden olan büyükelçilerin yalnız üçte biri kadın) *EU Observer*, euobserver.com, 5 Ocak 2026, https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar139edfbc.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DİPLOMATİK KARİYERDE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ: BİR ÖZET VE TÜRKİYE PERSPEKTİFİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 2. Ocak 12. Erişim Kasım 20, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/AVRUPA-BIRLIGI-NDE-DIPLOMATIK-KARIYERDE-CINSIYET-ESITSIZLIGI-BIR-OZET-VE-TURKIYE-PERSPEKTIFI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır